

Riksrevisjonens undersøkelse av offentlig folkehelsearbeid

BAKGRUNN OG MÅL FOR UNDERSØKELSEN

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats rettet mot påvirkningsfaktorer som fremmer helse, utjevner sosiale helseforskjeller og forebygger sykdom. Flere av de store folkesykdommene har sammenheng med livsstil og kan forebygges. Folkehelseoven gir fra 2012 kommunene et klarere ansvar for folkehelse på tvers av sektorer og skal sikre at folkehelsearbeidet blir kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig. De statlige aktørene har viktige oppgaver med å understøtte kommuners og fylkeskommuners folkehelsearbeid.

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad kommunenes og fylkeskommunenes folkehelsearbeid er systematisk og langsiktig, og i hvilken utstrekning de statlige virkemidlene understøtter folkehelsearbeidet lokalt og regionalt.

Funn og anbefalinger

De fleste kommunene har foreløpig ikke etablert et systematisk folkehelsearbeid

- Kun 24 prosent av kommunene har utarbeidet oversikt over innbyggernes helsetilstand og faktorer som påvirker denne.
- Nær 60 prosent av kommunene har ikke drøftet folkehelseutfordringer og presentert mål og strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplanen.
- Nesten halvparten av kommunene mener at levekår og sosial ulikhet er blant de største folkehelseutfordringene, men bare 15 prosent har iverksatt de fleste av sine tiltak på disse områdene.

Det er behov for å styrke oppfølgingen av det kommunale folkehelsearbeidet

- Et stort flertall av kommunene har behov for klarere nasjonale føringer og retningslinjer som konkretiserer hva godt folkehelsearbeid innebærer.

Riksrevisjonen anbefaler at Helse- og omsorgsdepartementet bidrar med tettere oppfølging og tiltak som understøtter det lokale og regionale folkehelsearbeidet, særlig overfor kommuner som er kommet kort i det systematiske arbeidet.

Arbeidet med folkehelse og folkehelse tiltak er ikke tilstrekkelig kunnskapsbasert

- Kommuner og fylkeskommuner mener det mangler kunnskap på områder som har stor betydning for folkehelsen, blant annet om helsefremmende faktorer, levevaner og sosial fordeling av helse.
- Flere kommuner er usikre på hvilke virkemidler og tiltak som er effektive og kan bidra til å redusere de største lokale folkehelseutfordringene, særlig utjevning av sosiale helseforskjeller.

Riksrevisjonen anbefaler at Helse- og omsorgsdepartementet legger til rette for økt kunnskap om folkehelse og hva som er effektive folkehelse tiltak, både gjennom forskning og ved formidling av erfaringsbasert kunnskap til og mellom kommunene.

Folkehelsearbeidet er ikke godt nok forankret i sektorer utenfor helse

- Folkehelsen påvirkes i stor grad av forhold som ligger utenfor helsesektoren. Likevel har 41 prosent av kommunene ikke etablert systematisk samarbeid om folkehelse på tvers av sektorer. Flere kommuner og fylkeskommuner etterlyser mer samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer i staten.

Riksrevisjonen anbefaler at Helse- og omsorgsdepartementet styrker arbeidet med å forankre folkehelse på tvers av sektorer, blant annet gjennom å legge til rette for at sektormyndigheter utenfor helse i større grad deltar i folkehelsearbeidet.